

Nederlandse *Mycologische* Vereniging

Maandjournaal Paddenstoelen

Nummer 42

1 december 2024

Van de redactie

Het is er gelukkig toch nog van gekomen, een paddenstoelenrijke herfst! Met deze zin begonnen we het vorige nummer van het Maandjournaal. En inderdaad het was genieten, getuige het grote aantal artikelen over zeldzame vondsten in onder andere natuurberichten (Nature today) en de rubriek Bijzondere waarnemingen op de NMV-website.

In de **Terugblik** vier natuurberichten over diverse zeldzame vondsten waaronder de Spitse wasplaat, Kammetjesstekelzwam en Grijs schijnboleet en een artikel over de (Week van de) Dennenslijmkop. Verder in de Terugblik vijf bijzondere waarnemingen van stuk voor stuk zeldzame tot zeer zeldzame vondsten: Knobbelsporig korthaarschijfje, Douglasvezeltruffel, Zwartgespikkelde wasplaat, een hyperparasiet op Pijpenstrootjesmoederkoren - namelijk *Epicoccum andropogonis* - en een kolossale Reuzendikhoed.

Verder besteden we in dit nummer aandacht aan de Oranje oesterzwam en wel via een verhaal van *Carolien Londerman* over een bijzondere groeiplek van de Oranje oesterzwam en een **oproep** van *Menno Boomsluiters* voor materiaal van de Oranje oesterzwam. Verder een verslag van Fabian Tros over een excursie van LaarX-studenten op landgoed Larenstein.

In onze rubriek Media diverse berichten over nieuwe boeken, nummer 47 van Kijk op Exoten, een toelichting van *Herman Sieben* op de paddenstoelenrijke novembermaand op Omroep Gelderland en de herontdekking van de Veenmosbundelzwam op Vroege Vogels van BNNVARA. Eveneens van Vroege Vogels een duinwandeling met aandacht voor paddenstoelen als indicatorsoorten.

Het volgende nummer van het Maandjournaal verschijnt 1 februari 2025.

*Wij wensen u alvast
Fijne feestdagen*

Carolien en Jan

Terugblik

8 november Zeer zeldzame Spitse wasplaat bij de buren op het erf

Het kan zomaar gebeuren dat je bij het passeren van het huis van de buren iets geels op het erf ziet staan. Thuisgekomen werd er meteen even gekeken wat het zou kunnen zijn. Tot ieders grote verbazing waren het wasplaten waarvan niet meteen gezegd kon worden welke soort het zou kunnen zijn. Puntmutswasplaat, Spitse wasplaat, Gebochelde wasplaat, of iets anders dat erop lijkt? Lees er meer over in dit [Natuurbericht](#).

Spitse wasplaat (Piet Brouwer)

11 november Knobbelsporig korthaarschijfje in de omgeving van Keldonk (Noord-Brabant)

Op 20 september vonden Geert en Margot Vullings het Knobbelsporig korthaarschijfje in de omgeving van Keldonk. Lees [hier](#) alles over deze prachtige vondst.

Knobbelsporig korthaarschijfje (Geert en Margot Vullings)

13 november Kammetjesstekelzwam: een zeldzame schoonheid in oude beukenbossen

De Kammetjesstekelzwam valt op vanwege zijn koraalvormig vertakte, tamelijk ijle, opstijgende tot boogvormige, witte tot roomkleurige takken. Het vruchtvlies bestaat uit dichte, hangende, regelmatig in rijen geplaatste stekels. Het witte vlees voelt zacht aan. Je zult degene maar zijn die tegen deze beauty aan loopt. Het is beter dat je de vondst van deze schoonheid geheim probeert te houden. Lees [hier](#) alles over deze prachtige soort.

Kammetjesstekelzwam (Piet Brouwer)

17 november Douglasvezeltruffel op een kapvlakte bij Hollandse Rading (Utrecht)

Tijdens een excursie van studenten van de mycologiecursus van Universiteit Utrecht werden bij een groepje jonge douglassparretjes truffels aangetroffen. Het bleek te gaan om Douglasvezeltruffels. Lees [hier](#) alles over deze zeer bijzondere soort

Douglasvezeltruffel (Aldert Gutter)

18 november De Zwartgespikkelde wasplaat in de tuin!

Weer een prachtvondst in de bijzondere tuin van Arno van der Pluijm. Waar hij eerder al (zeer) zeldzame soorten als Lila koraaltje, Zonnegloedknotszwam en verschillende soorten wasplaten vond, trof hij nu de Zwartgespikkelde wasplaat in zijn tuin aan. Deze soort staat te boek als zeer zeldzaam (zzz) en is slechts bekend van zeventien atlasblokken in ons land. Lees [hier](#) alles over deze bijzondere waarneming

Zwartgespikkelde wasplaat (Arno van der Pluijm)

18 november Week van de Dennenslijmkop

Veel paddenstoelen hebben in een bepaalde periode in het jaar hun toptijd. Gewone zwavelkop kun je het hele jaar vinden, morieljes vind je in de lente, hanenkam vaak al in de zomer, en veel soorten in de herfst. Er zijn er zelfs die een voorkeur hebben voor de winter. Dennenslijmkop verschijnt op de grens van herfst en winter. Daarom is het nu de [Week van de Dennenslijmkop](#)

Dennenslijmkop (Henk Pras)

21 november Hyperparasiet op Pijpenstrootjemoederkoren

Op 19 september zagen Margot en Geert Vullings Pijpenstrootjemoederkoren (*Claviceps microcephala*) op Pijpenstrootje (c), maar deze keer viel het op dat er veel zwarte kloddertjes op het moederkoren zaten die ze nog nooit eerder gezien hadden. Het bleek te gaan om *Epicoccum andropogonis*. Lees [hier](#) alles over deze Bijzondere waarneming.

Epicoccum andropogonis (Geert en Margot Vullings)

22 november Dankzij juist beheer unieke paddenstoelen, waaronder de Grijschijnboleet

Een paar weken terug vond Rob Chrispijn een paddenstoel waarvan hij nooit gedacht had dat hij die ooit in Nederland aan zou treffen. Het gaat hier over de ernstig bedreigde Grijschijnboleet. Aan de onderzijde heeft deze soort hele fijne poriën, vandaar de naam 'schijnboleet'. Deze stevige paddenstoel is verwant aan de schubstekelzwammen van het geslacht Sarcodon. Lees het volledige bericht [hier](#).

Grijschijnboleet (Rob Chrispijn)

24 november Kolossale Reuzendikhoed in een weiland in Doetinchem

Tijdens het voeren van zijn Lakenvelder koeien, trof Guus Bouman een enorme Reuzendikhoed van maar liefst 63 centimeter(!) aan in zijn weiland in Doetinchem. Lees [hier](#) het bijzondere verhaal van Guus.

Reuzendikhoed (Guus Bouman)

Excursie Landgoed Larenstein - Studievereniging LaarX Fabian Tros

Donderdag acht november heeft de, tegenwoordig jaarlijkse, paddenstoelenexcursie van LaarX - studievereniging van studenten Hogeschool Van Hall Larenstein - plaatsgevonden. Normaliter wordt deze ieder jaar verzorgd door Jan Knuijman en Carolien Reindersen. Helaas kon Carolien er dit jaar niet bij zijn.

Na drie keer een excursie bij een natuurbegraafplaats te houden, is er dit jaar gekozen voor een thuiswedstrijd: Landgoed Larenstein te Velp. Dit 'kennislandgoed' is ingericht op o.a. lessen in soortenkennis van in- en uitheemse plantensoorten. Dit maakt het landgoed erg gevarieerd in habitats voor paddenstoelen: beukenbos, hooiland, naaldbos, kruidenvelden, houtsnipperpaden en een populierenlaan.

De wandeling begon, na een korte opening door Jan, bij het naaldbosje naast de fietsenstalling. Naast een groot aantal verschillende naaldbomen, staan hier ook beuken en ligt er redelijk wat dood hout. Door de enthousiaste groep werden er snel een aantal kleine paddenstoelen opgepakt en naar Jan

Geweizwammetje

Grote stinkzwam

gebracht. De Gewone zwavelkop (*Hypholoma fasciculare*) werd even geproefd door een vrijwilliger om de bitterheid te bevestigen. Daarna liepen we langs een aantal beuken en stammen waar porseleinzwammen (*Oudemansiella mucida*) en Geweizwammen (*Xylaria hypoxylon*) op zaten.

De excursie vervolgde naar de tuin met uitheemse planten voor de opleiding tuin- en landschapsinrichting. Tussen de perkjes zijn overal padjes met houtsnippers aangelegd, waardoor er een aantal

Koraalzwammetjes

Bruingele stekelparasolzwam

mooie soorten stonden. De Oranjerode stropharia (*Leratiomyces ceres*) viel op door het grote aantal. Ook stonden er een aantal *Lepiota*'s die Jan heeft meegenomen om verder te determineren onder de microscoop. Dit bleken uiteindelijk de Spitsschubbige parasolzwam (*Lepiota aspera*) en de Bruingele stekelparasolzwam (*Lepiota carinii*). De favoriete paddenstoelen op dit stukje waren toch wel de Gewimperde aardster (*Geastrum fimbriatum*), Gekraagde aardster (*Geastrum triplex*) en de Grote stinkzwam (*Phallus impudicus*).

Gewone wimperzwam

We liepen door en stopten kort bij een strook mosrijk gras waar enkele Okergele korrelhoeden (*Cystoderma amianthinum*) en Kleverige aardtongen (*Geoglossum glutinosum*) stonden. Vervolgens liepen we door naar de achterkant van het landgoed, waar een populierenlaan staat. Pepijn kwam al snel aanzetten met een stam populierenhout waar allerlei verschillende dingen opzaten: Gewone wimperzwam (*Scutellinia scutellata*), paarse knoopzwam (*Ascocoryne sarcoides* sl) en Week oorzwammetje (*Crepidotus mollis*).

Vervolgens liepen we langzaam terug via het welbekende Jeneverbesbekertje (*Pithya cupressina*), naar het beukenbos. Hier stonden een aantal Amethystzwammen (*Laccaria amethystina*), Gewoon elfenbankje (*Trametes versicolor*) en hebben een aantal de scherpe smaak van de braakrussula (*Russula emetica* sl) geproefd. Na een grote opkomst (plus een reservelijst) en een mooie verscheidenheid aan soorten, was het ook dit jaar weer een geslaagde excursie. De belangstelling voor paddenstoelen bij de Bos- en natuurbeheer studenten is groot, vooral veel eerstejaars waren er dit jaar bij.

Jeneverbesbekertje

Jan, bedankt en hopelijk tot volgend jaar!

Foto's: studievereniging LaarX, Jan Knuiman

Oranje oesterzwam op oude Echte tonderzwam *Carolien Londerman*

Door een bewoonster uit ons appartementengebouw, werd ik getipt dat ze een bijzondere paddenstoel had gezien. Na uitleg waar het precies was, ging ik samen met mijn man kijken. In het bosgedeelte van park Berg en Bos in Apeldoorn liepen we naar de oude beukenlaan toe, en ja hoor, we zagen het al uit de verte! Meerdere Oranje oesterzwammen op ooghoogte op de oude Beuk. Maar ze zaten niet op de boom. Ze zaten op een heel oude, deels verrotte, echte tonderzwam. Dat hadden wij nog niet eerder gezien.

Oranje oesterzwammetjes op het oude vruchtlichaam van een Echte tonderzwam op Beuk (Carolien Londerman)

Dit bijzondere verschijnsel willen wij graag delen met andere paddenstoelenliefhebbers en heb dan gelijk een aantal vragen waarop jullie hopelijk een antwoord hebben:

- Groeit en ontwikkelt het vruchtlichaam zich vanuit het mycelium in de Beuk en is dit door het oude vruchtlichaam van de Echte tonderzwam heen gegroeid, of
- heeft het mycelium zich alleen in het oude vruchtlichaam van de Echte tonderzwam ontwikkeld? Kan het oude vruchtlichaam van de Echte tonderzwam ook als voedingsbron van de vruchtlichamen van de Oranje oesterzwam dienen?

Navraag van de redactie leverde een reactie van Henk Monster op. Henk kwam erachter dat in 2023 de Oranje oesterzwam ook al van dezelfde plek en boom gemeld is. Ook toen groeiden de Oranje oesterzwammen op een oud vruchtlichaam van een Echte tonderzwam ([waarneming 2023](#)) maar ook op de [stam](#) van de Beuk. Dat laatste maakt het aannemelijk dat ook de vruchtlichamen op de Echte tonderzwam zich hebben ontwikkeld vanuit het mycelium dat zich in de stam van de Beuk bevindt en een gang door het oude vruchtlichaam van de Echte tonderzwam op de koop toe hebben genomen.

Oproep

Materiaal gevraagd van de Oranje oesterzwam anders dan van Beuk en Berk *Menno Boomsliuter*

In Coolia 67(1) heb ik geschreven over snelle opmars van de Oranje oesterzwam. Sommige paddenstoelen die nieuw in ons land verschijnen, veroveren ons land daarna erg snel. Plotseling zijn ze overal te zien, alsof ze al decennia hier horen.

De Oranje Oesterzwam is zo'n paddenstoel. Na een eerste vondst in 2007 was deze in 2022 reeds van 630 kilometerhokken bekend. Niet alleen in Nederland en Vlaanderen ook in Denemarken heeft de verspreiding een grote vlucht genomen. Merkwaardig is echter dat de Oranje oesterzwam in Scandinavië en in alpiene gebieden in Europa al heel lang voorkomt, maar blijkbaar niet eerder de kans zag zich zo uitgebreid te vestigen in het laagland van West-Europa. De Oranje oesterzwam komt met name op het Noordelijk halfrond voor, maar verschillende studies wijzen op onderlinge verschillen. Zodanig zelfs dat van aparte (onder)soorten kan worden gesproken. Ik ben daarom begonnen met het verzamelen van collecties Oranje oesterzwam om daarna door middel van DNA-onderzoek te kijken of de snelle opmars van de Oranje oesterzwam wellicht te wijten is aan import van een andere (onder)soort.

Oranje oesterzwammetjes half oktober (links) en ruim een maand later dezelfde zwammetjes op een rottend (geknakt) berkenstammetje (Jan Knuiman)

Momenteel heb ik voldoende materiaal afkomstig van Berk en Beuk. Maar ik ben op zoek naar materiaal afkomstig van coniferen zoals Grove den en Lariks en andere loofbomen zoals Paardenkastanje, Esdoorn of Populieren. Als je een vondst doet op een boom anders dan Berk of Beuk help je dit project door een aantal vruchtlichamen te verzamelen. Noteer de locatie, datum en de soort boom waar je het op vindt. Als je je vondst invoert op Waarneming.nl stuur mij dan de link. Droog het materiaal eventueel op een radiator van de verwarming. Leg een krant op de verwarming en daarop het materiaal. Stuur mij een bericht op phyllotopsiswinter24.25@gmail.com, dan stuur ik je mijn adres zodat je het naar mij kunt opsturen.

Overigens blijkt de Oranje oesterzwam een echte winterpaddenstoel die zich vanaf oktober tot in het voorjaar laat zien.

Paddenstoel van de Maand

De [PvdM](#) van december is de Zandaardtong

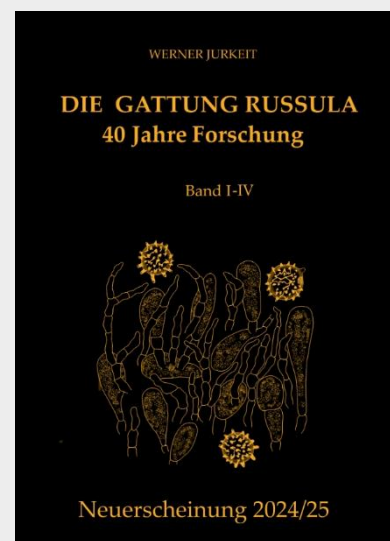
Zandaardtong (John Breugelmans)

Media

Verwacht

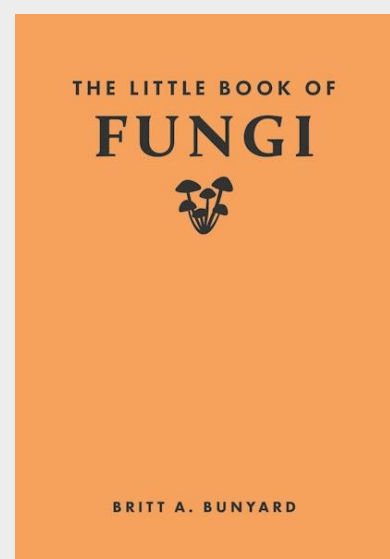
Die Gattung Russula in Europa – 40 Jahre Forschung. Band I-IV *Werner Jurkeit*

De banden I en II worden geleverd in herfst 2024, de banden III en IV voorjaar 2025. [Meer informatie](#)

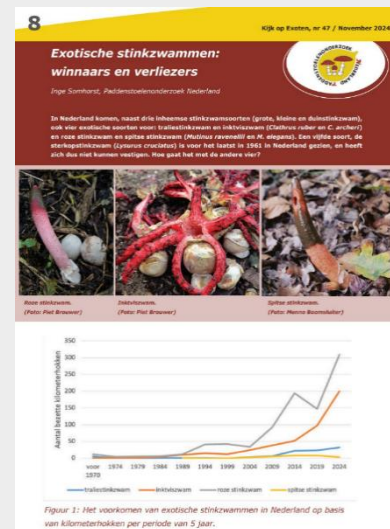
The little book of Fungi *Britt Bunyard*

Een boekje in broekzakformaat met wetenswaardigheden over schimmels en paddenstoelen – van vorm en functie, habitat, ecologie en reproductie tot hun rol in cultuur en (medische) wetenschap en tal van andere aspecten. [Meer informatie](#)

Kijk op exoten – nummer 47

De nieuwe Kijk op Exoten is uit! In dit tijdschrift over wilde exoten in Nederland vind je dit keer een bijdrage over de exotische stinkzwammen in Nederland: winnaars en verliezers. Kijk op exoten nummer 47 vind je [hier](#)

Bijzonder: geen nachtvorst, dus nog volop paddenstoelen in de bossen

Het is een fantastisch paddenstoelenjaar. Vooral de hogere temperaturen en het ontbreken van nachtvorst maakt dat de bossen nog vol staan met de meest bijzondere paddenstoelen. Volgens Herman Sieben, bestuurslid van de Nederlandse Mycologische Vereniging is deze week, half november, zelfs het hoogtepunt van de paddenstoelenbloei. Bekijk [hier](#) het stukje op Omroep Gelderland

Zeldzame paddenstoel herontdekt in het Amsterdamse Bos

Jarenlang was hij niet meer gezien: de Veenmosbundelzwam in de oeverlanden van het Amsterdamse Bos. Dat kwam niet omdat de paddenstoel was verdwenen, maar omdat er niemand er meer naar op zoek ging. Vrijwilligers Beatrice Mantel en Inge Somhorst van de mycologische vereniging wilden hier verandering in brengen en gingen terug naar de plek waar hij er jarenlang was gezien. Daarbij schakelden ze hulp in van Sasja Voet, ecooloog van het Amsterdamse bos, want zomaar de oeverlanden op, dat kan niet. [Vroege vogels](#) besteedde aandacht aan dit onderwerp.

Met Vroege Vogels op pad in de duinen

Voor de Provincie Zeeland worden dit jaar en volgend jaar de typische en begeleidende soorten paddenstoelen van de zeereep gemonitord. Omdat de provincie het zeer belangrijk vindt om de vogel en habitatrichtlijn goed te monitoren.

Paddenstoelen zijn zeer goede indicatorsoorten hoe het met de duinen gesteld is. Lees [hier](#) het artikel van Vroege vogels. De aflevering zal vanaf zondag 1 december te beluisteren zijn.

Voor de gezellige winterse (feest)dagen

Mycelia - Het Strategische Paddenstoelenspel

Mycelia van Happy Meeple Games is een innovatief deckbuilding kaartspel waarin spelers een schimmelryk bouwen. Met unieke kaarten creëer je verbindingen in het ondergrondse netwerk verdedig je je tegen vijandige paddenstoelen. Het spel biedt strategische diepgang en is geschikt voor 2-4 spelers vanaf 12 jaar. Voor meer [informatie](#) en een uitgebreide toelichting op het [spel](#).

Diverse gezelschapsspelletjes

Ganzenborden, kwartetten en andere kaartspelletjes, puzzels leggen, sudoku's oplossen, etc. Gezellige spelletjes voor de feestdagen! Veel van die spelletjes zijn er ook in een paddenstoelenvariant. Op de [website Alles Over Paddenstoelen](#) vind je heel wat leuke suggesties, niet alleen voor volwassenen maar speciaal ook voor kinderen

Interessant nieuwtje of bijzondere vondst

Ben je een interessant nieuwtje op paddenstoelengebied tegengekomen of heb je misschien wel een bijzondere vondst gedaan? Neem dan even contact met ons op door een email te sturen naar: [redactie](#) [journaal](#)

Excursies

Een overzicht van excursies in de komende periode kun je [hier](#) vinden.

Colofon

Het Maandjournaal Paddenstoelen is een digitale uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) en biedt een terugblik op het nieuws op paddenstoelengebied van de afgelopen maand en te verwachten gebeurtenissen van de komende maand. De redactie is in handen van Carolien Reindertsen en Jan Knuiman. Iedereen kan een gratis abonnement nemen op deze NMV-uitgave en dit ook weer opzeggen door een email te sturen naar: [abonnement](#)

Disclaimer

Deze NMV-uitgave is met grote zorg samengesteld. Desondanks kunnen er geen garanties gegeven worden met betrekking tot de volledigheid, juistheid of actualiteit van de gegeven informatie in deze uitgave. De NMV of de redactie van deze uitgave kan niet aansprakelijk gesteld worden voor de inhoud van deze informatie of voor de gevolgen van het gebruik daarvan. Aan de gegevens, zoals die in deze uitgave worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend.